

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Ocena wpływu na zrównoważony rozwój a polityka handlowa Unii Europejskiej”

(2011/C 218/03)

Sprawozdawca: **Evelyne PICHENOT**

Dnia 22 kwietnia 2010 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

„Ocena wpływu na zrównoważony rozwój a polityka handlowa Unii Europejskiej”.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 7 kwietnia 2011 r.

Na 471. sesji plenarnej w dniach 4–5 maja 2011r. (posiedzenie z 5 maja 2011 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 161 do 3 – 4 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

W celu zwiększenia efektywności ocen wpływu na zrównoważony rozwój związanych z polityką handlową Unii Europejskiej EKES zaleca Komisji przeprowadzenie przeglądu tego narzędzia, tak aby było ono bardziej odpowiednie w kontekście niepokojów społeczeństwa obywatelskiego i globalizacji. EKES proponuje nadanie ocenom wpływu na zrównoważony rozwój nowego kształtu i włączenie ich do spójnego cyklu oceny.

1.1 Aby było to możliwe, EKES jest zdania, że zasadniczą sprawą jest zapewnienie, aby każda umowa handlowa zawierała odtąd mechanizm monitorowania angażujący społeczeństwo obywatelskie, co stanowi jedyną gwarancję nadzoru nad podjętymi zobowiązaniami oraz czujnego śledzenia zagrożeń i szans dla zrównoważonego rozwoju, jakie niesie ze sobą otwarcie handlu. Tego rodzaju mechanizm jest niezbędny w ramach proponowanego dynamicznego podejścia, ponieważ umożliwia w określonych odstępach czasu ponowną ocenę zagrożeń i szans wykrytych w ocenie początkowej.

1.2 W celu zapewnienia spójności przedmiotowego narzędzia z celami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju, EKES zaleca, aby ocena wpływu na zrównoważony rozwój:

- była przeprowadzana w ramach oceny *ex ante*, bieżącej i *ex post*;
- była powiązana z oceną poprzedzającą udzielenie mandatu negocjacyjnego i przeprowadzana w odpowiednim czasie;
- przyznawała pierwszeństwo wykrywaniu zagrożeń dla społeczeństwa i środowiska, uzupełniając ocenę ekonomiczną, która przede wszystkim służy uzasadnieniu woli UE zawarcia umowy handlowej;
- nie polegała na pomiarze zagregowanych skutków liberalizacji dla każdego z filarów zrównoważonego rozwoju, tylko na ocenie bardziej ukierunkowanej, szczegółowej w odniesieniu do sektorów czy gospodarstw domowych, zwłaszcza w wypadku gospodarki z dużym udziałem działalności nieformalnej;

- stała się punktem odniesienia w debacie jawnej w Parlamencie Europejskim poświęconej analizie konsekwencji;

- odwoływała się do pozostałych polityk Unii Europejskiej w ramach środków towarzyszących.

1.3 W celu zwiększenia istotności dostarczanych informacji EKES zaleca dostosowanie ocen wpływu na zrównoważony rozwój poprzez następujące rozwiązania, w których stwierdza, że:

- należy przywrócić równowagę między trzema filarami;
- konsultanci powinni korzystać z szerokiego wachlarza dostępnych metod, zwłaszcza jakościowych, w celu uzyskania informacji dotyczących innych niż ekonomiczne aspektów danej umowy handlowej;
- należy opracować podejście ekologiczne (ocena cyklu życia, ślad węglowy, pomiar funkcji ekosystemów);
- należy systematycznie dążyć do włączenia do zespołu konsultantów, odpowiedzialnego za ocenę, ekspertów z kraju partnerskiego w ramach danej umowy handlowej;
- należy zabiegać o bezpośrednie i pogłębione rozmowy z partnerami społecznymi, specjalistami w dziedzinie ochrony środowiska i przedstawicielami środowisk przedsiębiorców;
- należy uwzględnić wpływ na kwestie związane z równością płci;
- analiza warunków wykonywania zawodów prawniczych i medycznych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na ich niezależność i zapewnienie integralności cielesnej ich przedstawicieli, powinna stanowić część oceny wpływu na zrównoważony rozwój.

1.4 W celu zorganizowania odnowionego procesu partycypacyjnego EKES zaleca, aby:

- ocena pozostała dostępna na wszystkich etapach dla wszystkich zainteresowanych stron i krajów partnerskich i aby towarzyszyło jej zwięzłe sprawozdanie;
- konsultacje zostały dostosowane do poszczególnych etapów cyklu i były otwarte dla wszystkich zainteresowanych stron społeczeństwa obywatelskiego oraz aby towarzyszyły im odpowiednie środki finansowe;
- EKES mógł współpracować na wczesnych etapach sporządzania ocen wpływu na zrównoważony rozwój, opracowując opinię dotyczącą wyboru wskaźników i wskazania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, z którymi należy przeprowadzić konsultacje, a także by mógł zaproponować warunki konsultacji;
- zwrócono się do EKES-u o opinię w sprawie analizy konsekwencji a dokument ten został przedstawiony Parlamentowi Europejskiemu i Radzie;
- uznano EKES za ważnego partnera w ramach organizowania wraz ze społeczeństwem obywatelskim krajów partnerskich, w porozumieniu z przedstawicielstwami UE, konsultacji i monitorowania;
- EKES odegrał rolę ułatwiającą powiązanie konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim w ramach oceny wpływu z przyszłym wprowadzeniem mechanizmów monitorowania ustanowionych w umowach;
- mechanizm oceny *ex post* uwzględniał sprawozdania okresowe komitetu monitorującego.

2. Oceny wpływu na zrównoważony rozwój: narzędzie potrzebne, ale wymagające przekształcenia

2.1 W swoim komunikacie zatytułowanym „Handel, wzrost i polityka światowa”⁽¹⁾ Komisja Europejska zaznaczyła, że zamierza zintensyfikować konsultacje z zainteresowanymi stronami i społeczeństwem obywatelskim celem lepszego pomiaru wpływu polityki handlowej na zrównoważony rozwój. Mając świadomość pionierskiej roli, jaką odegrała DG ds. Handlu wprowadzając ocenę wpływu na zrównoważony rozwój, EKES wyraża zadowolenie z ponownego otwarcia przez Komisję debaty mającej na celu analizę dorobku dotyczącego tej metody, lecz także próbę wykroczenia poza jej ograniczenia i niedostatki. W niniejszej opinii rozpoznawczej EKES skupia się na propozycjach mających na celu zwiększenie efektywności przedmiotowego narzędzia i wyjaśnienie jego zastosowań. Zamierza odpowiedzieć na pytania dotyczące użyteczności społecznej i politycznej ocen wpływu na zrównoważony rozwój.

2.2 Z chwilą wejścia w życie Traktatu z Lizbony zwiększyły się uprawnienia Parlamentu Europejskiego, który zyskał pozycję równą pozycji Rady UE w dziedzinie polityki handlowej. W przypadku pierwszej ratyfikacji, jaka miała miejsce po wejściu w życie Traktatu, a mianowicie ratyfikacji umowy z Koreą Południową w marcu 2011 r., zainteresowane strony, zwłaszcza we wrażliwych sektorach, mogły przekonać się

o wadze nowych uprawnień powierzonych posłom. Obecnie konieczne jest w związku z tym połączenie wcześniejszej formuły dialogu ze społeczeństwem obywatelskim ze wspomnianą zmianą instytucjonalną.

2.3 EKES odnotowuje z dużym zainteresowaniem zmiany wprowadzone w przedmiotowym narzędziu w ramach wyżej wymienionego niedawnego komunikatu Komisji. W dalszym ciągu mamy do czynienia z oceną wpływu na zrównoważony rozwój powiązaną z konsultacjami ze społeczeństwem obywatelskim i uzupełnioną o formalne zobowiązanie do przeprowadzenia jej podczas negocjacji i do sformułowania wniosków z oceny w pisemnym stanowisku. Do tego dochodzi nowy etap – Komisja zapowiada, że w celu nadzorowania skutków umów handlowych przeprowadzana będzie ich ocena *ex post*. Pojawia się wreszcie kluczowy etap debaty politycznej – po negocjacjach i przed podpisaniem umowy Komisja sporządza analizę konsekwencji, która zostanie przekazana Parlamentowi i Radzie. Ocena wpływu na zrównoważony rozwój nie może być odtąd pojmowana jako zwykle narzędzie ograniczające się do negocjacji – wiąże ona cały cykl opracowywania, wdrażania i monitorowania polityk. Potwierdza to aktualność propozycji przekształcenia tego narzędzia zawartych w niniejszej opinii i nadaje im szerszy zasięg.

2.4 Wobec braku pozytywnego rozwiązania na szczeblu kontaktów wielostronnych to dwustronne i regionalne umowy o wolnym handlu zawierają coraz więcej elementów dotyczących bardziej zrównoważonego zarządzania handlem światowym, zarówno poprzez odwołanie do pełniejszego cyklu oceny (*ex ante* i *ex post*), jak i w ramach treści – części umów dotyczące zrównoważonego rozwoju zawierają zobowiązania środowiskowe i społeczne.

2.5 Między DG ds. Handlu⁽²⁾ a społeczeństwem obywatelskim jest już prowadzony zorganizowany dialog, obejmujący sesje informacyjne i dyskusyjne na poszczególnych etapach negocjacji handlowych. Odpowiada on obowiązkowi konsultacji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego zarówno europejskimi, jak i z krajów partnerskich, w celu sporządzenia przez konsultantów ocen wpływu na zrównoważony rozwój. Jest to testowanie na dużą skalę dialogu obywatelskiego, w którym EKES chciałby w większym stopniu uczestniczyć.

2.6 Na obecnym etapie rozwijania lub wznawiania dwustronnych lub regionalnych negocjacji handlowych opisywana formuła informowania i konsultacji budzi nadzieje, lecz także jest przedmiotem krytyki⁽³⁾. Powszechne stosowanie w samych ocenach wpływu na zrównoważony rozwój modeli opartych na symulacji matematycznej, takich jak modele równowagi ogólnej, stworzone z myślą o ocenie efektywności strategii makroekonomicznych, a nie ich skutków środowiskowych i społecznych, sprawia, że duże znaczenie nadawane jest ocenie ekonomicznej. Wyniki modelowania przedstawione w ocenach wpływu na zrównoważony rozwój są często zgodne z intuicją i nie mają dużej wartości informacyjnej dla negocjatorów ani dla zainteresowanych stron, ponieważ nie wskazują na znaczące ani w wystarczającym stopniu ukierunkowane skutki. Ponadto ocena wpływu na zrównoważony rozwój nie

⁽¹⁾ COM(2010) 612 z 9 listopada 2010 r.

⁽²⁾ Sprawozdanie z postępu prac DG ds. Handlu w sprawie dialogu ze społeczeństwem obywatelskim za 2010 r.: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/february/tradoc_145785.pdf.

⁽³⁾ Sprawozdanie końcowe z konsultacji społecznych w sprawie nowej polityki handlowej Unii Europejskiej za 2010 r.: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/september/tradoc_146556.pdf.

uwzględnia w wystarczającym stopniu skutków poza sektorem formalnym ze względu na trudności wynikające z braku lub niewiarygodności odnośnych danych statystycznych.

2.7 Jeżeli chodzi o procedurę, wiele badań⁽⁴⁾ wykazuje ograniczenia, jakie pojawiają się podczas sporządzania oceny wpływu na zrównoważony rozwój oraz organizowania konsultacji. Oceny wpływu na zrównoważony rozwój, które przeprowadzane są zbyt późno w ramach procesu negocjacji, nie pozwalają ani konkretnie wpłynąć na ich treść, ani w porę uczulić zainteresowane strony na najbardziej problematyczne skutki. Brakuje jasnych zasad identyfikacji i wyboru najważniejszych podmiotów, z którymi należy się konsultować w ramach procedury.

2.8 W następstwie kryzysu finansowego i gospodarczego, który powoduje znaczącą zmianę niektórych wskaźników społecznych, należy uzupełnić lub zmienić ocenę wpływu na zrównoważony rozwój, aby uaktualnić wykorzystane dane i opracowane scenariusze oraz zwiększyć trafność sugerowanych środków wspomagających.

3. Włączenie ocen wpływu na zrównoważony rozwój do spójnego cyklu oceny

3.1 Ponieważ oceny wpływu na zrównoważony rozwój okazały się niezadowalające, jako że dostarczały informacji spóźnionych, niestanowiących nowości dla negocjatorów, o niejasnych konsekwencjach politycznych i bez odpowiednich konsultacji, EKES proponuje, aby wywodziły się z dynamicznego podejścia. Po pierwsze należy ukierunkować zadania ocen wpływu na zrównoważony rozwój na wykrywanie konkretnych zagrożeń (środowiskowych i społecznych) oraz na ocenę i monitorowanie tych zagrożeń w czasie. Dostarczanie informacji o przewidywanych i obserwowanych zagrożeniach stanowi o wartości dodanej ocen wpływu na zrównoważony rozwój.

3.2 Jest to zatem zarazem ocena *ex ante* (zagrożenia przewidywane), bieżąca (ocena zagrożeń), lecz także *ex post* (obserwowane skutki). Tym samym oceny wpływu na zrównoważony rozwój, będące czymś więcej niż tylko metodą czy narzędziem diagnostycznym, nabierają dynamicznego charakteru. Nie powinny zatem być dalej postrzegane jako statyczne narzędzie, dzięki któremu oblicza się wartość arytmetyczną trzech filarów, lecz jako proces współtworzenia i wymiany ukierunkowanych informacji. Informacje te nabierają wartości sygnału czy alarmu dla społeczeństwa obywatelskiego i negocjatorów, na których spoczywa obowiązek zachowania czujności.

3.3 Aby proces oceny wpływu na zrównoważony rozwój był skutecznym, powinien on stanowić część spójnego cyklu oceny

strategii UE, których wspólnym celem jest zrównoważony rozwój.

3.3.1 Należy przede wszystkim zapewnić spójność między trzema filarami, wzmacniając koniecznie wymiar środowiskowy i klimatyczny. Konieczne jest jednak także wyraźne ujęcie w filarze społecznym przestrzegania praw człowieka i warunków godnej pracy⁽⁵⁾.

3.3.2 Następnie należy zapewnić spójność między planowanymi strategiami i środkami towarzyszącymi a zidentyfikowanymi zagrożeniami i szansami. Zalecenia powinny obejmować możliwie najszerszy wachlarz strategii i środków UE (fundusze strukturalne i programy szczegółowe, pomoc rozwojową, Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji, europejski instrument na rzecz wspierania demokracji i praw człowieka na świecie, finansowanie EBI). Z kolei instrumenty te powinny uwzględniać oceny wpływu na zrównoważony rozwój w swoich programach.

3.3.3 Potrzebna jest wreszcie spójność między poszczególnymi systemami oceny wprowadzonymi przez Komisję. Należy wyjaśnić zwłaszcza związek między oceną wpływu poprzedzającą udzielenie mandatu negocjacyjnego, a ocenami wpływu na zrównoważony rozwój. Zadania oceny wpływu na zrównoważony rozwój mogą być w stosownym przypadku dostosowane i zmienione, w zależności od tego, czy będzie ona poprzedzona ambitną oceną zagrożeń społecznych i środowiskowych, czy przeciwnie – skromną i niepełną.

3.4 Posłowie do Parlamentu Europejskiego, przedstawiciele państw członkowskich i społeczeństwa obywatelskiego powinni zostać zaangażowani na wszystkich etapach tego procesu w dużo większym stopniu, niż ma to miejsce obecnie. Opracowanie przez Komisję analizy konsekwencji umowy handlowej, przekazywanej następnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, nabiera w ramach tego cyklu wymiaru strategicznego, a uwzględnienie tej analizy przez instytucje stwarza możliwość skoncentrowania dialogu obywatelskiego na kluczowym etapie debaty politycznej.

3.5 Konieczne wydaje się upowszechnienie ocen wpływu na zrównoważony rozwój i ich dostosowanie do obecnych i przyszłych mandatów negocjacyjnych dotyczących umów o wolnym handlu ze strategicznymi partnerami gospodarczymi UE (Stany Zjednoczone, Chiny, Rosja, Japonia, Indie, Brazylia). Oceny powinny obejmować w szczególności aspekty dotyczące Protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych ONZ, jak również aspekty dotyczące praw własności intelektualnej, prawa zamówień publicznych i umów inwestycyjnych.

4. Zwiększenie istotności dostarczanych informacji

4.1 Przekazywanie wyników negocjatorom na wczesnym etapie rozmów jest bezwzględnie konieczne, aby mogli oni rzeczywiście uwzględnić możliwe skutki pozytywne bądź negatywne. Należałoby utrzymać dostęp do ocen na wszystkich etapach negocjacji dla wszystkich zainteresowanych stron i krajów partnerskich. Pomimo że termin przeprowadzenia oceny został ograniczony do dziewięciu miesięcy, okres ten powinien zostać wykorzystany tak, aby wzmocnić proces konsultacji w krajach partnerskich.

⁽⁴⁾ Anne Chetaille (2005 r.), *Les études d'impact des accords commerciaux sur le développement durable: bilan et perspectives* [Oceny wpływu umów handlowych na zrównoważony rozwój: podsumowanie i perspektywy], Paryż: Gret.

Thomas F. Ruddy, Lorenz M. Hilty (2007 r.), *Impact assessment and policy learning in the European Commission* [Ocena wpływu i zdobywanie wiedzy na temat skutków polityki w Komisji Europejskiej], Sciencedirect.

Pascal Gabriel (2008 r.), *Problématiques environnementales, emploi et cohésion sociale. Un examen des développements politiques au niveau international* [Problemy środowiskowe, zatrudnienie i spójność społeczna. Analiza rozwoju sytuacji politycznej na szczeblu międzynarodowym], Syndex/ DG ds. Zatrudnienia.

Paul Ekins, Tancrede Voituriez (2009 r.), *Trade, Globalisation and Sustainability Impact Assessment* [Handel, globalizacja i ocena wpływu na zrównoważony rozwój], Earthscan, Londyn.

⁽⁵⁾ Raport informacyjny „Godziwa praca i rozwój zrównoważony w regionie Morza Śródziemnego”, EKES, wrzesień 2010 r.

4.2 Aby odeprzeć zarzuty dotyczące użyteczności ocen wpływu na zrównoważony rozwój, należałoby zrezygnować z ogólników i jakościowego pomiaru skutków zagregowanych (gospodarczych w porównaniu do środowiskowych, a tych w stosunku do społecznych). Należy przyznać pierwszeństwo identyfikacji szczegółowych zagrożeń środowiskowych i społecznych, a także możliwości w tych dziedzinach, uzupełniając w ten sposób konieczny pomiar możliwości ekonomicznych, które z uwagi na strukturę większości modeli okazują się pozytywne. Możliwości te były faktycznie powodem negocjowania danych umów po przeprowadzeniu oceny wpływu poprzedzającej udzielenie mandatu.

4.3 Ocena zagrożeń środowiskowych i społecznych powinna być prowadzona przy zastosowaniu możliwie najszerzej próbki dostępnych metod, począwszy od metod ilościowych aż po metody jakościowe opracowane specjalnie w celu zbadania konkretnego, innego niż ekonomiczny, aspektu polityki handlowej, jak np. wpływ na kwestie związane z równością płci, zapewnienie dostępu do żywności czy jej bezpieczeństwo. Należałoby w szczególności rozwinąć bardziej ekologiczne metody, jak np. ocena cyklu życia, ślad węglowy, ocena wpływu na różnorodność biologiczną. Inne rozwiązanie polega na zastosowaniu metod jakościowych celem oceny skutków społecznych w wybranych sektorach, w odniesieniu do zatrudnienia i godnej pracy.

4.4 W tym kontekście Komisja powinna wyraźnie domagać się udziału specjalistów do spraw społecznych i/lub środowiska w ramach zakresu wymagań i obowiązków odnoszącego się do danego przetargu. Szczególnie zalecane jest zaangażowanie w większym stopniu ekspertów z krajów partnerskich, a także ekspertów MOP, czy nawet, w stosownym przypadku, WHO lub FAO, zwłaszcza gdy chodzi o gospodarkę o dużym udziale szarej strefy. Konsultanci powinni ponadto przeprowadzić analizę warunków wykonywania wolnych zawodów prawniczych i medycznych, aby uzyskać informacje dotyczące ochrony prawnej interesów tych grup zawodowych i ich integralności cielesnej.

4.5 Nie należy zaniedbywać skutków wewnątrz europejskich, w szczególności dotyczących zatrudnienia czy restrukturyzacji, zwłaszcza w ramach ocen wpływu na zrównoważony rozwój dotyczących partnerów strategicznych. W tym kontekście zasadniczą sprawą jest zaangażowanie partnerów społecznych, także celem wskazania ewentualnych rozbieżności między celami społecznymi a środowiskowymi w perspektywie właściwych przemian i rozwoju ekologicznego i sprzyjającego włączeniu społecznemu. Należy systematycznie dążyć do uzyskania informacji dotyczących poszczególnych sektorów ze strony Komisji Konsultacyjnej ds. Przemian w Przemysle EKES-u i europejskich komitetów sektorowego dialogu społecznego, które umieszczają wymianę handlową w swoich agendach. Bezpośrednia rozmowa z partnerami społecznymi przyczyni się do większej legitymizacji wyników oceny wpływu.

4.6 Co więcej, informacje dotyczące dobrowolnych lub wynegocjowanych zobowiązań przedsiębiorstw wielonarodowych w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, jak również ramowych umów międzynarodowych będą musiały z czasem być uwzględniane w ocenach wpływu na zrównoważony rozwój.

4.7 Zasoby finansowe i ludzkie przeznaczone na wzmocnienie zdolności krajów partnerskich (ekspertyzy, zwłaszcza

środowiskowej i społecznej, mechanizmów konsultacji) są kluczem do zapewnienia jakości ocen wpływu na zrównoważony rozwój i załączkiem grupy monitorującej. Należy w tym kontekście pogłębić i rozwinąć koordynację między DG ds. Rozwoju i Współpracy a DG ds. Handlu, w powiązaniu z programem nowej Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych.

4.8 Należy stopniowo połączyć dane dotyczące skutków danej umowy o wolnym handlu dla krajów nieobjętych umową handlową bądź dla regionów najbardziej oddalonych z wkładem lokalnych ekspertów i społeczeństwa obywatelskiego, aby ocenić konsekwencje ekologiczne i społeczne wynikające ze zmiany przepływów handlowych na tych obszarach.

4.9 Wyrazem tego opartego na diagnozie podejścia, użytecznego z punktu widzenia negocjatorów i przyszłych podmiotów przeprowadzających oceny, powinien być przegląd podręcznika dotyczącego ocen wpływu na zrównoważony rozwój, opracowanego przez Komisję w 2006 r.⁽⁶⁾ W przeglądzie tym, jak również we wdrażaniu podręcznika, powinni szeroko uczestniczyć eksperci z DG ds. Rozwoju i Współpracy, DG ds. Zatrudnienia, DG ds. Środowiska, DG ds. Klimatu i DG ds. Zdrowia i Konsumentów.

5. Przegląd procesu partycypacyjnego społeczeństwa obywatelskiego

5.1 Szereg poniższych zaleceń odpowiada oczekiwaniom wyrażonym przez osoby, które sformułowały opinie krytyczne podczas konsultacji społecznych w sprawie nowej polityki handlowej, uruchomionych przez DG ds. Handlu w 2010 r. Podobnie jak oceny wpływu na zrównoważony rozwój powinny być częścią spójnego cyklu oceny polityk, także konsultacje powinny zyskać dynamiczny charakter procesu dostosowanego do poszczególnych etapów cyklu i powinny opierać się na wykazie sprawdzonych rozwiązań.

5.2 W ramach konsultacji z instytucjami EKES mógłby w większym stopniu zaangażować się na wczesnych etapach w opracowanie konkretnej oceny wpływu na zrównoważony rozwój, sporządzając opinię w sprawie wyboru wskaźników społecznych lub środowiskowych lub celem identyfikacji środków towarzyszących, jak również celem zaproponowania najbardziej odpowiednich mechanizmów konsultacji.

5.3 Społeczeństwo obywatelskie oczekuje, że w ramach analizy konsekwencji przedkładanej Parlamentowi Europejskiemu Komisja przedstawi sposób, w jaki negocjatorzy uwzględnią wnioski z ocen wpływu na zrównoważony rozwój oraz zmiany naniesione w konkretnych rozdziałach danej umowy celem uniknięcia zidentyfikowanych zagrożeń.

5.4 Konieczne jest włączenie oceny początkowej do mechanizmu monitorowania i wczesnej oceny (po 2–3 latach), co pozwoli na uściślenie i, w stosownym przypadku, zrewidowanie zaobserwowanych skutków, jak również zidentyfikowanie nowych zagrożeń, w ścisłej współpracy ze społeczeństwem obywatelskim. Monitorowanie i ocena powinny być ukierunkowane na zagrożenia i ich zmiany w czasie oraz na efektywność środków towarzyszących.

⁽⁶⁾ Podręcznik dotyczący ocen wpływu na zrównoważony rozwój, DG ds. Handlu: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/march/tradoc_127974.pdf.

5.5 EKES dysponuje siecią ustalonych kontaktów z ważnymi grupami społeczeństwa obywatelskiego z państw trzecich, co pozwala mu sprostać wymogom nowego cyklu oceny, obejmującego ocenę wpływu na zrównoważony rozwój. Może zatem odgrywać rolę łącznika w konsultacjach. Komitet zdobył już doświadczenie w organizowaniu dialogu ze społeczeństwem obywatelskim krajów partnerskich na pewnych etapach negocjacji.

5.6 Stałe grupy geograficzne EKES-u zajmujące się dialogiem ze społeczeństwem obywatelskim z państw trzecich stanowią duży atut przy organizowaniu ze wszystkimi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego załączków komitetów monitorujących umowy. Wspomniane grupy robocze EKES-u, mające doświadczenie w dialogu i sporach dotyczących poszczególnych aspektów układów o stowarzyszeniu czy umów o partnerstwie, stają się głównym forum dyskusji na temat kwestii, w przypadku których osiągnięto równowagę w ramach danej umowy handlowej. Każda wspólna struktura wnosi fachową wiedzę dotyczącą powiązań empirycznych między handlem międzynarodowym a zrównoważonym rozwojem wywodzącą się z doświadczenia w terenie i znajomości danego obszaru geograficznego.

5.7 Mechanizm monitorowania określony w umowie z państwami CARIFORUM stanowi rozwiązanie umożliwiające nadzorowanie przez społeczeństwa obywatelskie poszczególnych stron stosowania całości umowy. Mechanizm zawarty w umowie z Koreą Południową umożliwia monitorowanie stosowania przepisów rozdziału poświęconego zrównoważonemu rozwojowi. Wprowadzenie wymienionych mechanizmów

monitorowania jest czynnikiem decydującym o wiarygodności zobowiązań europejskich dotyczących zrównoważonego rozwoju. Od jakości ocen wpływu na zrównoważony rozwój zależy będą późniejsza przydatność monitorowania i zaufanie między stronami w ramach procesu konsultacji. Dlatego też EKES ponownie wyraża poparcie dla wprowadzenia komitetu monitorującego w ramach wszystkich umów handlowych.

5.8 EKES popiera partnerskie podejście DG ds. Handlu, polegające na dążeniu do umieszczenia w każdym porozumieniu rozdziału odnoszącego się do rozwoju zrównoważonego zawierającego zobowiązania społeczne i ekologiczne. Ocena wpływu na zrównoważony rozwój przyczynia się do realizacji tego stymulującego podejścia, wskazując konkretne i praktyczne możliwości, jakie handel oferuje w tej dziedzinie oraz niezbędne przepisy przejściowe, środki dostosowawcze, wyrównawcze lub ochronne mające na celu zapobieżenie zagrożeniom społecznym i ekologicznym lub ich ograniczenie, zgodnie z zobowiązaniami zawartymi w porozumieniu.

5.9 EKES, zaangażowany jako główna podpora monitorowania umowy z państwami CARIFORUM, będzie opierał się na uprzednio stworzonych powiązaniach ze społeczeństwem obywatelskim. Rozwinie też partnerstwo ze społeczeństwem obywatelskim Korei Południowej, aby sprawować dalszy nadzór nad mechanizmami monitorowania, które powinny zostać wprowadzone. W celu przeprowadzenia przeglądu procesu partycypacyjnego należy wyciągnąć wnioski z pierwszej oceny *ex post* umowy z Chile.

Bruksela, 5 maja 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON